

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
Південноукраїнський центр професійного розвитку керівників та фахівців
соціономічної сфери

КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ В АКАДЕМІЧНОМУ СЕРЕДОВИЩІ: ВІД ТЕОРІЇ ДО ПРАКТИКИ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

***Всеукраїнської науково-методичної конференції з міжнародною участю
06 червня 2026 року***

ОДЕСА

DOI: <https://doi.org/10.24195/CriticalThinking2026>

УДК: 378:159.955

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Музиченко Ганна В'ячеславівна - доктор політичних наук, професор, проректор з наукової роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Койчева Тетяна Іванівна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки, в.о. першого проректора з навчальної та науково-педагогічної роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Ольга ЗБАРСЬКА (Olga Zbarskaya) - доктор наук, експерт у галузі креативного потенціалу людини, член академії ACSW, член The Textbook & Academic Authors Association, засновник та президент компанії «OZCREDO», автор книг та підручників.

Черненко Наталія Миколаївна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітнього менеджменту та публічного управління Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Папач Ольга Іванівна - кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри математики і методики її викладання Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Дерік Ілона Морисівна - кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри перекладу і теоретичної та прикладної лінгвістики Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Листопад Олексій Анатолійович - доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

*Рекомендова вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(протокол №15 від 25 червня 2026 року.)*

Рецензенти:

Княжева Ірина Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри дошкільної педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

- типологічні властивості, на основі яких відносимо твір до певного літературного роду, жанру;
- домінуюча естетична категорія (піднесене, романтичне, ідилічне, трагічне тощо);
- ритмічна організація мовлення;
- стильова домінанта (сюжетність/описовість, психологізм, номінативність/риторичність);
- ознаки літературного напрямку (символізм/футуризм/неокласицизм тощо);
- «чуже слово»: цитата, ремінісценція, алюзія (літературні, історико-соціальні, мистецькі тощо).

Технологія усвідомленого читання застосовується у роботі зі студентами-філологами I-III курсів. Конкретними результатами є посилення зацікавлення в роботі з художнім текстом, вміння висловлювати власні – іноді контраверсійні до офіційної літературознавчої науки – думки і судження та аргументувати їх, спираючись на художній текст.

Особливо вдалим для формування літературознавчого оціночного судження було застосовування усвідомленого читання стосовно вивчення текстів Григорія Квітки-Основ'яненка, Анатолія Свидницького, Пантелеймона Куліша, Валер'яна Підмогильного та Юрія Яновського.

Список використаних джерел:

1. Фостер, Тома К. Читай як професор. Жвавий і захопливий посібник з читання між рядків / Томас К. Фостер; пер. з англ. Я.Стріхи. – К.: Темпора, 2021.
2. Адлер М. Дж. Як прочитати книгу. Класичний посібник із розумного читання / Мортімер Дж. Адлер, Чарльз Ван Дорен; пер. з англ. І Дубей, В.Зайця. – К.: Вид. група КМ-БУКС, 2018.

САМІЛИК Валентина Іванівна

ФОРМУВАННЯ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ У ПРОЦЕСІ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

У сучасній системі освіти формування критичного мислення є одним із ключових завдань підготовки майбутніх учителів. Це зумовлено необхідністю виховання фахівців, здатних не лише відтворювати знання, а й аналізувати інформацію та приймати обґрунтовані рішення. Одним із ефективних майданчиків для цього є освітній компонент «Основи екології», де теоретичні знання переплітаються з гострими практичними викликами сьогодення. Відповідно до авторського підходу, студентам пропонуються завдання, що потребують пояснення причин і наслідків явищ, наприклад аналіз змін в екосистемах або вплив діяльності людини на довкілля. Це сприяє розвитку вмінь

критично аналізувати інформацію, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки та формулювати висновки.

Важливим аспектом є аналіз і відбір інформації. Завдання часто містять надлишкову або різнопланову інформацію, і студент повинен визначити, що є суттєвим. Наприклад, при оцінюванні екологічних рішень або матеріалів необхідно відокремити факти від припущень, що формує інформаційну грамотність.

Особливу роль відіграє вміння бачити проблему з різних позицій. Багато завдань не мають однозначної відповіді (наприклад, чи доцільно висаджувати певні види рослин або який матеріал є більш екологічним). У процесі їх розв'язання студент порівнює альтернативи, враховує екологічні, соціальні та економічні аспекти, що є важливою ознакою зрілого критичного мислення.

Ще одним ключовим компонентом є аргументація та доказовість. Здобувачі повинні не просто висловити думку, а підкріпити її логічними аргументами та фактами. Таким чином формується здатність будувати переконливу позицію та уникати поверхневих суджень.

Значну увагу приділено прийняттю рішень в умовах невизначеності. У реальних екологічних ситуаціях часто немає ідеального варіанту, тому майбутні вчителі вчаться оцінювати ризики, прогнозувати наслідки та обирати найбільш доцільне рішення. Це розвиває відповідальність і критичність мислення.

Не менш важливою є рефлексія як складник критичного мислення. Відповідні завдання спонукають оцінювати власні думки, дії та досвід, ставити під сумнів власні припущення та вдосконалювати підходи до розв'язання проблем.

Крім того, такі завдання стимулюють творче (дивергентне) мислення, яке є невід'ємною частиною критичного. Пошук кількох рішень проблеми, створення проєктів, інфографік чи коміксів розширює мислення та допомагає знаходити нестандартні підходи.

2 Практична робота

СЕРЕДОВИЩЕ ІСНУВАННЯ ТА ЕКОЛОГІЧНІ ФАКТОРИ

Завдання 1.

Обґрунтуйте, що буде з екосистемою лісу, якщо всі старі

Якби всі віруси раптомо зникли, світ став би гудовим місцем - приблизно на півтора дня, а потім ми всі померли б.

Шоні Толдберг

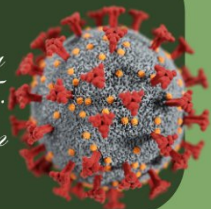

Рис. 1. Приклад практичних завдань як засобу формування критичного мислення майбутніх учителів у процесі вивчення основ екології

Завдання, що базуються на реальних життєвих ситуаціях, дозволяють студентам застосовувати набуті знання у практичному контексті. Це підвищує мотивацію до навчання та формує готовність до розпізнавання маніпуляцій та фейків.

Отже, використання проблемно-пошукових професійно орієнтованих завдань є ефективним інструментом формування критичного мислення майбутніх учителів, оскільки забезпечує активну, осмислену та практично спрямовану навчальну діяльність.

СЕРБУЛ Олександр Миколайович

КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ В АКАДЕМІЧНОМУ СЕРЕДОВИЩІ: ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ТЕОРІЯ АВТОМАТИЧНОГО УПРАВЛІННЯ»

Анотація

У роботі розглянуто особливості формування критичного мислення студентів технічних спеціальностей у процесі вивчення дисципліни «Теорія автоматичного управління». Показано, що ефективне засвоєння матеріалу можливе лише за умови переходу від формального оперування математичними моделями до їх усвідомленого аналізу, інтерпретації та застосування в умовах невизначеності. Запропоновано методичні підходи до інтеграції критичного мислення в усі етапи навчального процесу – від вивчення базових понять до синтезу систем.

Ключові слова: критичне мислення, теорія автоматичного управління, математичне моделювання, стійкість систем, якість управління, інженерна освіта.

Вступ

Сучасна інженерна освіта орієнтована не лише на передачу знань, а й на формування здатності до самостійного аналізу, прийняття рішень та роботи в умовах невизначеності. У цьому контексті критичне мислення виступає ключовою компетентністю майбутнього інженера.

Дисципліна «Теорія автоматичного управління» (ТАУ) є фундаментальною для підготовки фахівців у галузі автоматизації, робототехніки та кіберфізичних систем. Вона базується на складному математичному апараті та абстрактних моделях, що часто призводить до формального засвоєння матеріалу без глибокого розуміння його сутності. Це створює суперечність між теоретичною підготовкою студентів і вимогами реальної інженерної практики.

Об'єкт дослідження – процес підготовки студентів технічних спеціальностей у закладах вищої освіти.

Предмет дослідження – формування критичного мислення студентів у процесі викладання дисципліни «Теорія автоматичного управління», зокрема методичні підходи, етапи та засоби інтеграції критичного мислення в навчальний процес.

students in a specialized school	України як інструмент розвитку національної ідентичності здобувачів освіти у профільній школі	
Inna Pronoza The role of critical thinking in the formation of political culture of student youth in the context of digitalization	Проноза Інна Роль критичного мислення у формуванні політичної культури студентської молоді в умовах цифровізації	308
Nataliia Raither Critical thinking as a tool for scientific and methodological support of assessing entrepreneurial risks in the business technology system	Райтер Наталія Критичне мислення як інструмент науково-методичного забезпечення оцінки підприємницьких ризиків у системі бізнес-технологій	312
Liudmyla Rakitianska Critical thinking as an indicator of subject-methodological competence of an art teacher in a secondary education institution	Ракітянська Людмила Критичне мислення як показник предметно-методичної компетентності вчителя мистецтва закладу загальної середньої освіти	316
Alla Rastryhina Synergy of critical and creative thinking in vocal and choral training of future music teachers in trauma-informed education	Расстригіна Алла Синергія критичного та креативного мислення у вокально-хоровій підготовці майбутніх учителів музичного мистецтва в умовах травмоінформованої освіти	321
Olha Rubanska Critical thinking in the training of computer science teachers	Рубанська Ольга Критичне мислення під час підготовки педагогів з інформатики	324
Iryna Savchenko Mindful reading as a means of forming critical thinking in philology students	Савченко Ірина Усвідомлене читання як засіб формування критичного мислення студентів-філологів	327
Valentyna Samilyk Formation of critical thinking of future teachers in the process of environmental training	Самілик Валентина Формування критичного мислення майбутніх учителів у процесі екологічної підготовки	329
Oleksandr Serbul Critical thinking in the academic environment: features of	Сербул Олександр Критичне мислення в академічному	332